

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา การให้การศึกษาหรือการผลิตบัณฑิต ถือเป็นภารกิจหลักของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา บัณฑิตหรือผู้สำเร็จการศึกษาดำเนินบัณฑิตที่มีคุณภาพมีความสมบูรณ์ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ สถิติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ (สำเนา ขจรศิลป์, 2543 หน้า 4) ดังปณิธานของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ว่า บัณฑิตแห่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พึงฝึกฝนในการฝึกฝนตนเป็นผู้รู้จริง คิดเป็น ปฏิบัติได้ สามารถครองตน ครองคนและครองงานด้วยมโนธรรมและจิตสำนึกต่อสังคม (กองแผนงาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546 หน้า 9) ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้บัณฑิตสำเร็จการศึกษา ตลอดจนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม มโนธรรม และพร้อมออกไปพัฒนาประเทศชาติอย่างมีคุณภาพ คืออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคแห่งแรกของประเทศไทยจัดตั้งขึ้นตามนโยบายและเจตนารมณ์ของประชาชนในภาคเหนือ เมื่อปี พ.ศ. 2507 โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน ทำการวิจัย ให้บริการวิชาการแก่ชุมชนและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547ก หน้า 9) ได้เริ่มเปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษาเมื่อปีการศึกษา 2517 โดยมีคณะวิทยาศาสตร์เปิดรับนักศึกษาระดับปริญญาโทเป็นคณะแรกและต่อมากคณะต่าง ๆ ได้เปิดรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเรื่อยมาจนปัจจุบันหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มี 3 ระดับ ได้แก่ ระดับปริญญาเอก ระดับปริญญาโท และระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต ซึ่งหลักสูตรระดับปริญญาเอก เป็นการศึกษาที่เน้นการวิจัยเพื่อพัฒนานักวิชาการหรือนักวิชาชีพชั้นสูง แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ แบบ 1 ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์ แบบ 2 มีการทำวิทยานิพนธ์และศึกษากระบวนการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรปริญญาโทมีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต โดยแบ่งออกเป็น 2 แผนการศึกษา คือ 1) แผน ก มี 2 แบบ ได้แก่ แบบ ก(1) ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์ อย่างเดียวไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต แบบ ก(2) ทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิตและศึกษากระบวนการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาอีกไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต 2) แผน ข

ศึกษากระบวนการวิชาในระดับบัณฑิตศึกษาไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต และการค้นคว้าแบบอิสระไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต แต่ไม่เกิน 6 หน่วยกิต (วรลักษณ์ เศรษฐเสถียร, 2547 หน้า 10) ปัจจุบันมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีสาขาวิชาที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษารวมทั้งสิ้น 178 สาขาวิชา ประกอบด้วยสาขาวิชาในระดับปริญญาเอก 35 สาขาวิชา ระดับปริญญาโท 117 สาขาวิชา และระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต 26 สาขาวิชา (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548 หน้า 28)

การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถทางวิชาการ สอดคล้องกับความต้องการของสังคมเพื่อออกไปพัฒนาประเทศชาติ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นสถาบันการศึกษาสถาบันหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญในการผลิตบัณฑิตจึงได้เล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่นักศึกษาต้องมีอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งทำหน้าที่ให้การช่วยเหลือแนะนำทางด้านวิชาการและด้านการศึกษาให้คำปรึกษานักศึกษาในเรื่องของการศึกษาให้เป็นไปตามหลักสูตรและแผนกำหนดการศึกษารวมถึงการมีส่วนร่วมทำให้การศึกษาในระดับอุดมศึกษาสัมฤทธิ์ผลได้อย่างแท้จริง (กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547 หน้า 1) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีผู้ที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการผลิตบัณฑิตให้สำเร็จการศึกษาและมีคุณภาพในด้านการทำวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าแบบอิสระ คือ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญเพียงอย่างเดียวต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าแบบอิสระ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จึงได้เล็งเห็นความสำคัญของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ดังนั้นจึงได้กำหนดข้อบังคับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ว่าด้วยการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งแยกออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาทั่วไป อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ โดยอาจารย์ที่ปรึกษาทั่วไปสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต หรือประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูงและระดับปริญญาโท เป็นผู้ให้คำแนะนำและดูแลการจัดแผนกำหนดการศึกษาของนักศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรและข้อบังคับ ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาแก่นักศึกษาในเรื่องอื่นตามความจำเป็นและเหมาะสม ส่วนอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หรืออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระสำหรับนักศึกษาปริญญาโทเป็นผู้ให้คำแนะนำและดูแลการทำวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าแบบอิสระ (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547 หน้า 50) งานวิจัยของนักศึกษาจะมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ซึ่งเป็นผู้ให้การดูแลและควบคุมงานวิจัย เพื่อให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำ ปรับแต่งประเด็นปัญหาการทำวิจัย หัวข้อวิทยานิพนธ์ และแผนดำเนินการวิจัย และผลักดันให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาและอื่น ๆ แต่การปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าแบบอิสระที่มีประสิทธิภาพเป็นที่พึงพอใจของนักศึกษามากน้อยเพียงใดมีสภาพการณ์ที่เป็นจริงอย่างไรนั้นยังไม่มีมีการสำรวจ หรือศึกษาให้เป็นผลปรากฏชัดเจนเป็นเพียงการพูดคุย และ

สอบถามด้วยวาจาจากนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่ นักศึกษาต่างให้ความเห็นในลักษณะที่คล้ายกันเกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ คือ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระไม่มีเวลาให้แก่นักศึกษาเท่าที่ควร และบางครั้งไม่สามารถให้แนะนำเกี่ยวกับข้อบกพร่อง กฎระเบียบ ประกาศของบัณฑิตวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ชัดเจน

จากปัญหาดังกล่าวผู้ศึกษาในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านงานบริการการศึกษา ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเสนอการสำเร็จการศึกษา การฟื้นฟูสภาพการเป็นนักศึกษาและงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จึงได้ศึกษาบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าแบบอิสระตามความเป็นจริงและความคาดหวังของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย และเป็นไปตามความคาดหวังของนักศึกษาเพียงใด ซึ่งบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระที่เป็นประโยชน์และเกิดผลดีต่อนักศึกษาควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขพร้อมทั้งหาแนวทางการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าแบบอิสระตามความเป็นจริงและความคาดหวังของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือนักศึกษาระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2548

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ในด้านการกำหนดหัวข้อ การพัฒนารายงานแนวคิด ในการวิจัย การพัฒนาโครงการเสนอขอทำวิจัย การขออนุมัติโครงการเสนอขอทำวิจัย การดำเนินการวิจัย การสอบปากเปล่างานวิจัยและการประเมินงานวิจัย และการเผยแพร่ผลงานวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้คำศัพท์บางคำในความหมายและขอบเขตจำกัด ดังนี้
 นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และ
 สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์
 คณะวิจิตรศิลป์ คณะสังคมศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย
 ที่ลงทะเบียนกระบวนวิชาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าแบบอิสระในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา
 2548

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หรืออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ หมายถึง
 ผู้ให้คำแนะนำและดูแลการทำวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าแบบอิสระ

บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าแบบอิสระ หมายถึง
 ความรับผิดชอบในการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์
 ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระเกี่ยวกับงานด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการกำหนดหัวข้อวิทยานิพนธ์
 และการค้นคว้าแบบอิสระ การพัฒนารายงานแนวคิดในการวิจัย การพัฒนาโครงการเสนอขอทำวิจัย
 การขออนุมัติโครงการเสนอขอทำวิจัย การดำเนินการวิจัย การสอบปากเปล่างานวิจัยและ
 การประเมินงานวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัย

บทบาทที่เป็นจริง หมายถึง สิ่งที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษา
 การค้นคว้าแบบอิสระได้ปฏิบัติจริงในการให้คำปรึกษาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการกำหนดหัวข้อ
 วิทยานิพนธ์และการค้นคว้าแบบอิสระ การพัฒนารายงานแนวคิดในการวิจัย การพัฒนาโครงการ
 เสนอขอทำวิจัย การขออนุมัติโครงการเสนอขอทำวิจัย การดำเนินการวิจัย การสอบปากเปล่า
 งานวิจัยและการประเมินงานวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัย

บทบาทที่คาดหวัง หมายถึง ความคิด ความรู้สึก และความมุ่งหวังที่นักศึกษาต้องการ
 ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ปฏิบัติเกี่ยวกับภารกิจ
 ของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าแบบอิสระ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ข้อมูลเป็นแนวทางให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้า
 แบบอิสระ คณะ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปปรับปรุงพัฒนาและเพิ่มพูนสมรรถภาพ
 การปฏิบัติบทบาทในการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์และการให้คำปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ
 ให้ดียิ่งขึ้น